

Mimosoudní trestní řízení

Jiří Kašný

Toto je v pořadí třetí ze studií, které se zabývají správními řízeními v novém kodexu kanonického práva. První studie se věnuje odvolání proti správnímu rozhodnutí.¹ Druhá studie pojednává o řízení k odvolání a přeložení farářů.² Tato studie se zabývá mimosoudním trestním řízením. Všechny tři studie věnují zvláštní pozornost právu na obhajobu, tzn. analyzují, nakolik tato řízení v novém kodexu zaručují stranám, aby se mohly podílet na dosažení rozhodnutí, které zpravdla ovlivní jejich život. Mezi důležité momenty pro právo na obhajobu během kanonických řízení patří seznámení se s projednávanou věcí, možnost obhajoby, asistence advokáta, vyhlášení rozhodnutí v kanonickém řízení a konečně možnost odvolání se proti rozhodnutí.³

1. TRESTNÍ ŘÍZENÍ

Cílem trestních řízení je odpovědět na obvinění z trestního činu a případně uložit nebo úředně vyhlásit odpovídající trest za spáchaný trestní čin.⁴ Pasivním subjektem trestních řízení může být fyzická osoba v církvi. Právnícká osoba nemůže být subjektem trestního řízení.⁵ Aktivním subjektem neboli tím, kdo smí zahájit trestní řízení je ordinář.⁶ Objektem trestního řízení je údajný trestní čin. Třebaže v novém kodexu není definice trestního činu, je možné z kánonů tohoto kodexu identifikovat tři nezbytné prvky kanonického trestního činu. Jsou to vnější porušení

¹ Jiří KAŠNÝ, „Právo na obhajobu během řízení o správním odvolání,“ *Revue církevního práva* 15 (2000): 5–23.

² Jiří KAŠNÝ, „Odvolání a přeložení faráře – kanonická řízení,“ *Studia theologica* 5, č. 4 (2003): 63–74.

³ KAŠNÝ, „Právo na obhajobu během řízení o správním odvolání,“ s. 6–10.

⁴ Kánon (k.) 1400.1, 2. Všechny citované kánony jsou z *Kodexu kanonického práva* z roku 1983, pokud není uvedeno jinak. Srov. také komentáře ke kanonickým trestním řízením: Antonio CALABRESE, „Del desarrollo del proceso,“ in *Comentario Exegético al Código de Derecho Canónico*, ed. Angel Marzoa – Jorge Miras – Rafael Rodríguez-Ocaña, sv. 4/2, 2. vyd., Pamplona: Ediciones Universidad de Navarra, 1997, s. 2075–2081; Raffaele COPPOLA, „La tutela dei diritti nel processo penale canonico,“ in *Il Diritto alla Difesa nell'Ordinamento Canonico*, Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1988, s. 73–83; Velasio DE PAOLIS, „Il processo penale nel nuovo Codice,“ in *Dilexit Iustitiam: Studia in Honorem Aurelii Card. Sabattani*, ed. Zenon Grochowski – Vincentius Cárcel Ortí, Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1984, s. 473–494; Thomas GREEN, „The Penal Process,“ in *New Commentary on the Code of Canon Law*, ed. John Beal – James Coriden – Thomas Green, New York: Paulist Press, 2000, s. 1806–1817; Fernando LOZA, „The Penal Process,“ in *Code of Canon Law Annotated*, ed. Ernest Caparros – Michel Thériault – Jean Thorn, Montreal: Wilson and Lafleur Limitée, 1993, s. 1059–1067; Klaus LÜDICKE, „Prozeßrecht: Strafdekretverfahren,“ in *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Oesterreich und der Schweiz*, ed. Klaus Lüdicke, Essen: Ludgerus Verlag, 1992, s. 1720/1–1720/4.

⁵ Srov. k. 96, 113.2 a 1321–1330.

⁶ K. 134 a 1720–1721.

zákona nebo trestního příkazu, odpovědnost za čin, která vychází buď ze zlého úmyslu nebo ze zaviněné nedbalosti a konečně zákonně ustanovený trest.⁷

Účel trestních řízení je dvojitý.⁸ Trestní řízení, ať už soudní nebo mimosoudní, jednak zaručují obviněnému zákonnou ochranu práv, včetně práva na obhajobu a práva být stíhán kanonickými tresty jen podle zákona,⁹ a také chrání obecný prospěch církve a práva jiných v případech, kdy „ani bratrským napomenutím ani důtkou ani jiným pastoračním způsobem nelze dostatečně napravit pohoršení, obnovit spravedlnost a napravit viníka.“¹⁰ Kánony trestního řízení je tedy možno studovat z pohledu ochrany práv jednotlivých fyzických osob nebo z pohledu ochrany společenství. Tyto dva pohledy se nevyklučují, ale doplňují a je vhodné je studovat spolu.

2. PŘEDBĚŽNÉ VYŠETŘOVÁNÍ

Dříve než ordinář zahájí trestní řízení, musí provést opatrné předběžné vyšetřování:

Kdykoli se ordinář alespoň s pravděpodobností doví o zločinu, opatrně zjistí sám osobně nebo prostřednictvím jiné vhodné osoby skutečnosti, okolnosti a příčetnost, pokud se toto šetření nejeví zbytečným.¹¹

Už od samého začátku trestního řízení kánony zaručují právo nebýt nucen k přiznání a obviněnému nemůže být uložena přísaha.¹² Zákon také chrání dobrou pověst kohokoli, koho by se mohlo předběžné vyšetřování dotknout. Toto se vztahuje na dobrou pověst obviněného, dále na dobrou pověst svědků a obětí údajného zločinu, který je vyšetřován a zároveň také na dobré jméno a dobrou pověst církve.¹³

Když je předběžné vyšetřování dokončeno a jsou dostatečně prokázány skutečnosti, které se vztahují k údajnému zločinu, ordinář by měl celý případ konzultovat se dvěma soudci nebo právníky¹⁴ a po této konzultaci rozhodne, zda je možné nějaké pastorační řešení nebo zda je třeba zahájit trestní řízení.¹⁵ Eventuální

⁷ Srov. definici z *Kodexu kanonického práva* z r. 1917, k. 2195.1: „Nomine delicti, iure ecclesiastico, intelligitur externa et moraliter imputabilis legis violatio cui addita sit sanctio canonica saltem indeterminata.“ Také Antonio CALABRESE, *Diritto penale canonico*, Milano: Edizioni Paoline, 1990, s. 28–36 a Andrea D'AURIA, „Delitto e imputabilità nell'ordinamento penale canonico,“ in *Il processo penale canonico*, ed. Zbigniew Suchecki, Roma: Lateran University Press, 2003, s. 103–129.

⁸ DE PAOLIS, „Il processo penale nel nuovo Codice,“ s. 489–492.

⁹ K. 221.1–3. John BEAL, „To Be or not to Be that Is the Question: The Rights of the Accused in the Canonical Penal Process,“ *CLSA Proceedings* 53 (1991): 90.

¹⁰ K. 1341. Srov. Manuel Jesús ARROBA CONDE, „Introduzione al processo canonico,“ in *Il processo penale canonico*, s. 20–24.

¹¹ K. 1717.1.

¹² K. 1728.2.

¹³ K. 1717.2. Srov. Josemaría SANCHIS, „L'indagine previa al processo penale,“ *Ius ecclesiae* 4 (1992): 534 a Gregory INGELS, „Processes which Govern the Application of Penalties,“ in *Clergy Procedural Handbook*, ed. Randolph Calvo – Nevin Klinger, Washington, D.C.: CLSA, 1992, s. 215.

¹⁴ Srov. k. 1718.

¹⁵ Srov. k. 1341.

trestní řízení může proběhnout dvojím způsobem: buď jako soudní řízení, které vede k vyhlášení rozsudku,¹⁶ nebo jako mimosoudní řízení, které je zakončeno správním rozhodnutím.¹⁷ Dnešní praxe ukazuje, že relativně krátké a rychlé mimosoudní řízení je užíváno častěji než delší a nákladnější soudní řízení.¹⁸ Stačí totiž nějaký spravedlivý důvod a ordinář může zvolit cestu mimosoudního řízení.¹⁹ Zároveň zákon dovoluje ordináři vyhlásit nebo uložit trest mimosoudním rozhodnutím vždy kromě případů, ve kterých by se mohlo jednat o trvalé tresty nebo o tresty, u kterých zákon nebo příkaz zakazuje, aby byly uloženy mimosoudním řízením.²⁰ Mimosoudní trestní řízení tak sice umožňuje rychlejší vyřešení případu s ohledem na obecné dobro církve, což je typické pro správní řízení,²¹ ale zároveň v sobě skrývá riziko nespravedlnosti, protože obsahuje poměrně málo norem na ochranu práv jednotlivých osob, kterých se případ týká.²² Z toho důvodu je možné dojít k závěru, že navzdory současné praxi by soudní trestní řízení mělo být používáno přednostně jako řízení, které zaručuje nejenom výkon spravedlnosti, ale také ochranu práv jednotlivých stran.²³

3. MIMOSODNÍ TRESTNÍ ŘÍZENÍ

Po ukončení předběžného vyšetřování směřuje mimosoudní trestní řízení především k nastolení spravedlnosti ve společnosti a k ochraně společného dobra. Toto řízení však není zcela lhostejné k právům obviněného. Když ordinář vydá rozhodnutí o zahájení mimosoudního trestního řízení, musí uvědomit obviněného o obvinění a o důkazech, které už byly shromážděny a musí mu dát příležitost

¹⁶ Průběh soudního trestního řízení: k. 1721–1728.

¹⁷ Průběh mimosoudního trestního řízení: k. 1720 a také k. 1342–1350 a 48–58. Luigi CHIAPPETTA, *Il codice di diritto canonico: Commento giuridico-pastorale*, sv. 2, Napoli: Edizioni Dehoniane, 1988, s. 775: „Le norme prescritte nel canone sono ridotte al minimo [*Communicationes* 12 (1980): 192]. Esse vanno integrate con le disposizioni contenute nei cann. 48–58, relative ai decreti singolari in genere, e nel can. 1342.“

¹⁸ Velasio DE PAOLIS, „L'applicazione della pena canonica,“ in *Comunità ecclesiale e devianza: Funzione della sanzione penale nell'ordinamento canonico*, Roma: Associazione Canonistica Italiana, 1988, s. 90: „Con il passare del tempo, tale tendenza [privilegiare la procedura giudiziale] si è affievolita sempre di più in favore della via amministrativa.“

¹⁹ K. 1342.1.

²⁰ K. 1342.1 a 2. DE PAOLIS, „Il processo penale nel nuovo Codice,“ s. 486–489.

²¹ Podrobnější vysvětlení převažujícího zaměření administrativních řízení k obecnému dobru církve viz in Eduardo LABANDEIRA, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, Milano: Giuffrè Editore, 1994, s. 275.

²² John BEAL, „To Be or not to Be that Is the Question,“ s. 97: „Today the greatest danger to the rights of the accused lies in the rather unstructured administrative process.“ Di Mattia zase tvrdí, že mimosoudní trestní řízení „non presenta, come figura giuridica istituzionale, una propria autonomia! L'azionabilità della procedura, sancita con tre numeri nell'unico canone, si disperde nella indeterminatezza.“ Giuseppe DI MATTIA, „La procedura penale giudiziaria e amministrativa nel CCEO e nel CJC: Riflessioni comparative,“ *Apollinaris* 79 (1996): 106.

²³ Raffaele COPPOLA, „La tutela dei diritti nel processo penale canonico,“ s. 83: „Rimane preferibile la via giudiziale (minuziosa, sicuramente rispettosa dei diritti umani).“ DE PAOLIS, „L'applicazione della pena canonica,“ s. 90: „La procedura giudiziale con la sua maggiore formalità offre maggiori garanzie di oggettività e di indipendenza, come pure di difesa, nell'acertamento della verità e quindi nello stabilire la giustizia.“

k obhajobě.²⁴ Účast advokáta v mimosoudním řízení, i když není vyžadována kánony, jako je tomu v soudním trestním řízení,²⁵ může být sotva přeceněna. Poté, co měl obviněný možnost se hájit a přednést svoje důkazy, musí ordinář zvážit všechny důkazy spolu se dvěma přísedícími.²⁶ Pokud trestní žaloba nezanikla promlčením²⁷ a obvinění je s mravní jistotou dokázáno, ordinář vydá rozhodnutí o vyhlášení nebo uvalení trestu, eventuálně osvobodí viníka. Rozhodnutí může být formulováno krátce, musí však obsahovat alespoň stručné odůvodnění po stránce skutkové a právní.²⁸ Proti rozhodnutí je možné se odvolat prostřednictvím správního odvolání. Případně správní odvolání proti rozhodnutí, kterým byl trest uložen nebo vyhlášen, má odkladné účinky.²⁹

Mimosoudní trestní řízení předpokládá účast dvou přísedících, kteří mají být k dispozici ordináři během řízení alespoň ve dvou momentech. S přísedícími mají být konzultovány výsledky předběžného vyšetřování.³⁰ Dále před vynesením konečného rozhodnutí s nimi ordinář musí projednat důkazy a tvrzení celého případu.³¹ Účast dvou přísedících v mimosoudním řízení je podobná kánonu 1424, který umožňuje samosoudci, aby si přibral k projednávání případu jako poradce dva přísedící, a kánonu 1425, který přímo vypočítává obtížnější případy, které musí být projednávány senátem složeným z více soudců. Účast dvou přísedících v mimosoudním řízení může vnést do případu více objektivitu. Přestože kánony vyžadují přítomnost přísedících, ordinář není vázán jejich radou a rozhoduje samostatně.³²

4. PRÁVO NA OBHAJOBU BĚHEM TRESTNÍCH ŘÍZENÍ

Právo na obhajobu je procesní právo a patří podstatně ke kanonickým řízením. Jeho cílem je zaručit jak rovnost jednotlivých stran, tak také možnost účastnit se v procesních záležitostech. Právo účastnit se na řízení zahrnuje právo být slyšen (*audientia*) a také právo ohradit se proti předloženým tvrzením (*contradictorium*). Právo na obhajobu během soudního řízení sporného bylo již důkladně analyzováno v několika publikovaných studiích.³³ Toto právo patří oběma stranám během celého řízení, a to od prvního předvolání až do projednání posledního odvolání. V některých momentech soudního řízení sporného však právo na obhajobu hraje zvlášť kritickou roli. Mezi tyto momenty patří přijetí žaloby k zahájení řízení, předvolání

²⁴ K. 1720, 1.

²⁵ K. 1723 a 1481.

²⁶ K. 1720, 2.

²⁷ K. 1362.

²⁸ K. 1720, 3 a 1342–1350.

²⁹ K. 1353.

³⁰ K. 1718.3.

³¹ K. 1720, 2. CHIAPPETTA, *Il codice di diritto canonico*, sv. 2, s. 775: „L'intervento degli assessori è precettiva ad validitatem.“

³² Joaquín CALVO, „Processes (cc. 1401–1475),“ in *Code of Canon Law Annotated*, s. 884: „The function of the assessors does not involve discharging of any of his [judge's] functions, neither accepting the petition, instructing the case nor giving judgment on it.“

³³ Srov. např. Karl-Theodor GERINGER, *Das Recht auf Verteidigung im Kanonischen Prozess*, Wien: Wiener Dom-Verlag, 1976, a Grzegorz ERLEBACH, *La nullità della sentenza giudiziale "ob ius defensionis denegatum" nella giurisprudenza rotale*, Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1984.

druhé strany, zjištění předmětu sporu, přednesení důkazů, zveřejnění obsahu soudního spisu, přednesení obhajob a námitek, vyhlášení rozsudku, možnost odvolání a také asistence advokáta nebo zástupce. Účast stran je důležitá pro právo na obhajobu rovněž v trestních řízeních, a to jak v soudních, tak i v mimosoudních, správních trestních řízeních.

5. SEZNÁMENÍ SE S OBVINĚNÍM A VLASTNÍ OBHAJOBA

Soudní trestní řízení je formálně zahájeno předvoláním obviněného, zatímco mimosoudní řízení začíná, když ordinář oznámí obviněnému žalobu a důkazy.³⁴ Zákon garantuje obviněnému v mimosoudním řízení, že musí být seznámen s obviněním a důkazy hned na začátku řízení. Toto oznámení hraje podobnou roli jako předvolání v soudním řízení. Dává totiž obviněnému možnost seznámit se s obžalobou, která byla proti němu vznesena, a zároveň i s důkazy, které ji podporují.³⁵ Kánon 1720 dále stanoví, že obžalovanému musí být dána příležitost odpovědět na obvinění a hájit se proti němu.³⁶ Touto cestou má obviněný právo seznámit se s přednesenou obžalobou, připravit si odpověď na důkazy, které byly během šetření shromážděny a také přinést další důkazy, pokud by podporily jeho obhajobu. Třebaže kánon 1720 výslovně nezmiňuje právo obviněného, aby směl navrhnout další svědky a další otázky, které by soudce položil, je možné soudit, že tato práva jsou zahrnuta do práva hájit se. Jinak bez informované a aktivní účasti obviněného snadno hrozí nebezpečí, že zvažování obvinění bude jednostranné a případné omyly při posuzování skutečností a důkazů zůstanou bez námitek.

Ve sporném řízení má obžalovaný právo, aby mu bylo oznámeno jméno žalobce, avšak v trestním řízení je formálně žalobcem ochránce spravedlnosti a skutečného žalobce obžalovaný nemá právo znát. Během přípravy nového kodexu pracovní komise uvažovala o možnosti, aby obžalovanému byla oznámena jména svědků,³⁷ nakonec však nový kodex toto právo nestanoví.³⁸ Kodex ani neumožňuje obžalovanému žádat o konfrontaci svědků. Protože hodnocení důkazů se zdá být klíčovým při hledání spravedlnosti v trestním řízení, chybějící možnost konfrontace, alespoň u rozporných důkazů a svědectví, může snadno zvýšit riziko mylného a nespravedlivého rozhodnutí v mimosoudním trestním řízení.³⁹

³⁴ K. 1723 a 1720, 1.

³⁵ Srov. Marino MOSCONI, „L'indagine previa e l'applicazione della pena in via amministrativa,“ in *I giudizi nella Chiesa: Processi e procedure speciali*, Milano: Glossa, 1999, s. 217–218.

³⁶ K. 1720, 1: „Reo ... data facultate sese defendendi...“

³⁷ Coetus studiorum „De Processibus,“ *Communicationes* 12 (1980): 194: „Nonnulli proposuerunt ut in par. 1 praepiciatur iudici ut reo nomen accusatoris patefaciat. Suggestio non placet Consultoribus, quia manifestatio nominis accusatoris non videtur opportuna, imo aliquando potest esse nociva. Necessarium est enim ut investigationes fiant uti probatio in processu, tunc accusator evadit testis et, qua testis, eius nomen patefieret debet.“

³⁸ Srov. CHIAPPETTA, *Il codice di diritto canonico*, sv. 2, s. 775: „A termine del canone, l'Ordinario ... ha un obbligo: Notificare all'imputato le accuse mosse a suo carico e le prove relative (non le fonti d'informazione, che devono restare segrete)...“

³⁹ Srov. Robert KENNEDY, „Shared Responsibility in Ecclesiastical Decision-Making,“ *Studia Canonica* 14 (1980): 12–13: „When a decision hinges in critical degree on veracity of witnesses and their accurate recollection of past events, the opportunity to test the credibility of testimony through cross-examination is indispensable for accurate, fair decision-making.“

6. OBHÁJCE

Normy mimosoudního trestního řízení nestanoví výslovně povinnost, aby si obviněný zvolil advokáta, jako je tomu v soudním trestním řízení.⁴⁰ Avšak právo na obhajobu žádá i v mimosoudním řízení přítomnost advokáta na obhajobu obžalovaného a obžalovanému by nemělo být bráněno, aby si advokáta zvolil, zvláště v tom případě, že o to žádá.⁴¹ V situacích, ve kterých procesní normy k ochraně práv jsou minimální, je role advokáta zvlášť významná a obviněný by měl být vybídnut, aby si našel advokáta na svou obhajobu. Zároveň by měl být obviněný naprosto svobodný ve volbě advokáta alespoň v tom případě, že žádá o advokáta, který je kompetentní ve svém oboru a splňuje požadavky práva.⁴²

Může být otázkou, zda si kněz, jehož obvinění je projednáváno v mimosoudním trestním řízení a dotýká se tudíž jeho dobré pověsti, smí zvolit za advokáta laika. Tato námitka navazuje na kánon 483.2, který stanoví, že v případech, v nichž jde o ohrožení dobré pověsti kněze, musí být notářem kněz, a ne laik. Třebaže kánon 483 se nevztahuje přímo na roli advokáta v mimosoudních trestních řízeních, snad by se mohlo zdát nevhodné, aby někdo jiný než kněz byl zaangažován do role, ve které může být vystaven pohoršení právě ze strany kněze. Avšak role advokáta a role notáře jsou velmi rozdílné role. Zatímco advokát slouží jako odborník a poradce a případně i jako právní zástupce během řízení, notář je úředník kurie. Proto také kritéria pro advokáta a pro notáře jsou rozdílná. Navíc se dá říci, že za advokáta by měl být vybrán člověk schopný a vhodný právě pro obviněného, aby se tak co nejlépe zaručila obhajoba práv obviněného.⁴³ Závaznost kánonu 483 by neměla být rozšířena na mimosoudní trestní řízení, aby omezila výběr advokáta. Dlouholetá praxe Nejvyššího tribunálu Apoštolské signatury ukazuje, že je možné, aby si obviněný kněz zvolil nebo aby mu byl dán jako advokát v mimosoudním trestním řízení advokát-laik.⁴⁴

7. JE OBHAJJOBA FAKULTA NEBO PŘÁVO?

Je obhajoba obžalovaného zakotvena mezi právy nebo vychází z dovození-fakulty, která je mu dána ordinářem?⁴⁵ Kánon 1720 stanoví, že obžalovanému musí být dána možnost se hájit – „...data facultate sese defendendi“. Právo a fakulta se vzájemně nevyklučují. Právo je něco, na co má člověk spravedlivý nárok. Fakulta je jistá moc,

⁴⁰ Srov. k. 1723.

⁴¹ Co se týká úlohy advokáta v mimosoudním trestním řízení tvrdí Antonio CALABRESE, *Diritto penale canonico*, Milano: Edizioni Paoline, 1990, s. 149: „Va ricordato che diritto alla difesa e uno dei cardini di ogni procedimento sia giudiziario sia amministrativo. Sono quindi ammessi i patroni o avvocati.“

⁴² K. 1481.1 a 1483.

⁴³ Srov. Elizabeth McDONOUGH, „Sanctions in the 1983 Code: Purpose and Procedures; Progress and Problems,“ *CLSA Proceedings* 52 (1990): 209.

⁴⁴ Na tuto praxi Římské kurie poukazuje Gregory INGELS, „Canonical Advocacy: Basis and Principles,“ *CLSA Proceedings* 55 (1993): 78.

⁴⁵ DI MATTIA, „La procedura penale giudiziaria e amministrativa nel CCEO e nel CJC,“ s. 106: „Il principio della difesa è uno *ius* o è una *facultas* concessa benevolmente dall'Ordinario?“ Zdůraznění je podle originálu.

kteřá je dána podle práva někomu, aby mohl jednat platně a dovoleně. Právo na obhajobu patří stranám na základě přirozeného práva. Fakulta hájit se během mimosoudního trestního řízení je daná normou zákona, který tak pozitivně stanoví právo, které už ovšem obviněnému patří na základě přirozeného práva. Terminologie kánonu 1720 „*facultate sese defendendi*“ tedy nevylučuje, že obhajoba je právem, které patří obviněnému.⁴⁶

V rozhodnutí v trestním řízení před druhou sekcí Apoštolské signatury stojí, že „náš tribunál vždy pevně zastával přesvědčení, že právo na obhajobu patří obviněnému na základě přirozeného práva.“⁴⁷ Je možné tvrdit, že obviněný má právo na obhajobu po celou dobu trestního řízení a je velmi důležité obviněnému umožnit využívání práva na obhajobu. V případě, že by totiž právo na obhajobu bylo v kterékoli fázi trestního řízení omezeno nebo znemožněno, hrozí nebezpečí, že v další fázi, během odvolání, bude rozhodnutí ordináře napadeno právě z důvodu odeprání práva na obhajobu.

8. TRESTNÍ ROZHODNUTÍ

Vyhlášení správního rozhodnutí, které ukládá trest *ferendae sententiae* nebo vyhláší trest *latae sententiae*, je dalším momentem během mimosoudního trestního řízení, kdy může být právo na obhajobu v sázce. Podle zákona musí takové správní rozhodnutí obsahovat alespoň stručně důvody po stránce právní i skutkové, které potvrzují, že obviněný se dopustil zločinu a zároveň toto rozhodnutí musí obsahovat uložení nebo vyhlášení trestu.⁴⁸ Pokud by něco z toho ve správním rozhodnutí chybělo, mohlo by to být příležitostí k zahájení řízení o správním odvolání, které by mělo v takovém případě odkladný účinek.⁴⁹

9. ZÁVĚR

Mimosoudní trestní řízení je mnohem méně strukturované než soudní trestní řízení. Takové minimalizované řízení může uvést do nebezpečí jak obhajobu práv obžalovaného, tak také spravedlnost celého řízení. Z tohoto důvodu by měla být dávána přednost soudnímu trestnímu řízení při projednávání obvinění z trestního činu. Přesto by však normy mimosoudního trestního řízení neměly naznačovat, že spravedlnost dosažená jeho prostřednictvím je lacinější, než eventuální výsledek soudního řízení a že obhajoba práv věřících může být ve správních řízeních přehlížena. Naopak právo na obhajobu, které vychází z přirozeného práva, musí

⁴⁶ Calabrese jednoduše tvrdí, „[f]acultas en este caso es sinónimo de derecho.“ CALABRESE, „Del desarrollo del proceso,“ s. 1720.

⁴⁷ SUPREMUM TRIBUNAL SIGNATURAE APOSTOLICAE, *coram* Staffa, 24. listopadu 1973, *Apollinaris* 47 (1974): 371: „Nostrum autem S. Tribunal firmiter et inhaesitanter tenet ius sese defendendi reo competere ex ipso iure naturae.“

⁴⁸ K. 1720, 3. Srov. DI MATTIA, „La procedura penale giudiziaria e amministrativa nel CCEO e nel CJC,“ s. 107.

⁴⁹ K. 1737 a 1353.

být pečlivě respektováno během celého řízení – při oznámení o obvinění, při volbě a asistenci advokátem, při projednávání obvinění a důkazů, při vyhlášení správního rozhodnutí a také při eventuelním odvolání.⁵⁰ Respektování práva na obhajobu během mimosoudního trestního řízení může být obtížné a únavné. Respektování některých požadavků tohoto práva může někdy připadat jako pouhá zdržující formalita. Avšak právo na obhajobu je velmi důležité pro všechny zúčastněné v řízení, protože jim umožňuje podílet se na řízení, které směřuje k vyhlášení rozhodnutí a může se tak dotknout jejich života. Tímto způsobem právo na obhajobu brání tomu, aby s kterýmkoli člověkem bylo zacházeno jako s věcí, ale aby i u obviněného byla respektována lidská a křesťanská důstojnost.⁵¹

Extra-Judicial Penal Procedure

Key words: Extra-judicial penal procedure; Right of defense; Canon law

Abstract: The study analyses the extra-judicial (administrative) penal procedure to evaluate the right of defense of the accused. Among the moments during the procedure when the right of defense is at stake are information of the accused about the accusation and the proofs, an opportunity for self-defense, the assistance by an advocate, the communication of the penal decree and the recourse. The study concludes that the new code has some respect for the right of defense. However, it also shows some weak points in which the right of defense is not protected by procedural norms and could be easily denied.

⁵⁰ Srov. Raffaele COPPOLA, „La tutela dei diritti nel processo penale canonico,“ in *Il Diritto alla difesa nell'ordinamento canonico*, Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1988, s. 82: „Le garanzie predisposte per la procedura amministrativa si traducono nella contestazione delle accuse e delle prove raccolte con facoltà di difesa per l'imputato, nell'esame attento delle prove e di tutti gli argomenti con due assessori, nell'obbligo di emanare il decreto a norma dei can. 1342–1350, con esposizione quanto meno succinta delle ragioni in diritto e in fatto.“

⁵¹ Karol WOJTYŁA, „Participation or Alienation?“ in *Person and Community: Selected Essays*, New York: Peter Lang, 1993, s. 202–203.